

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. כיון שהניד שוב אינו חוזר ומניד 2
- ב. צורבא מרבנן לאו אורחיה למידק ... אמר לה איברא אנת הות ... כיון דדק דק 3
- ג. האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא נידבר עם הארץ בהדיה דלמא מחלפו לה מיניה 4
- ד. והבעל נותן שכר ... והאידינא דלא עבדינן הכי שדוהו רבנן אאשה כי היכי דלא לשהייה 5
- ה. כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו וכו' פשיטא לא צריכא בעיסקא 6
- ו. כותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח וכו' פשיטא לא צריכא במוכר שדהו מפני רעתה 7
- ז. אין כותבין שטרי בירורין אלא מדעת שניהם ... זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד 7
- ח. מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם לא אתן לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן ... לא יתן 8
- ט. אסמכתא לא קניא 9
- י. מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים ובא לפני בית דין ועושיין לו קיום איש פלוני בן פלוני נמחק שטרו ביום פלוני ופלוני עדין 14
- יא. איזהו קיומו במותב תלתא ... ופלוני ופלוני עדין ואם כתוב בו הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוונת גובה ... ואם לאו צריך להביא ראיה 15
- יב. נקרע פסול נתקרע כשר נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר ... נקרע קרע של בית דין נתקרע קרע שאינו של ב"ד ... מקום עדים ומקום הזמן ומקום התורף ... שתי וערב 16
- יג. הרי שבא ואמר אבד שטר חובי אף על פי שאמרו עדים אנו כתבנו והתמנו ונתננו לו אין כותבין לו את השטר 18
- יד. בד"א בשטרי הלואה אבל שטרי מקח וממכר כותבין חוץ מן האחריות שבו 19

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

דף קסח.

א. כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד

כבר התבאר במסכת כתובות דף יח: שהמעיד עדות¹ בין בדיני ממונות, ובין בדיני נפשות בבית דין, אינו יכול לחזור בו מעדותו הראשונה, שכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, ודנים על פי עדותו הראשונה².

דין זה, שאין העד חוזר בו מעדותו הראשונה, נוהג בין שהיתה עדותו על פה, ובין שהיתה עדותו בשטר, שעדים החתומים בשטר נעשה כמי שנחקרה עדותם בית דין.

חזר בו העד מעדותו תוך כדי דבור, הרי הוא כדיבור, ויכול לחזור בו³.

לפיכך עדים הבאים לקיים ואשרר חתימתם על השטר אינם נאמנים לומר פסולים היינו אלא כשאמרו בתוך כדי דיבור לאמירתם כתב ידינו הוא זה, אבל אם אמרו לאחר כדי דיבור אינם נאמנים⁴, שכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.

ואף על פי שבתוך כדי דיבור יכולים העדים לחזור לגמרי מעדותם⁵, מכל מקום הוצרכו להפה שאסר הוא הפה שהתיר, מפני שאלו אינם חוזרים בהם ומודים שכתב ידם הוא אלא שאומרים פסולים היו, ונאמנותם לעקור עדותם היא משום הפה שאסר.

עדים שהעידו על אדם שהוא חייב ממון לחבירו, ולאחר מכן חזרו בהם ואמרו עדות שקר העדנו, אף על פי שאינם נאמנים לחזור ולהעיד על בעלי הדין, נאמנים הם לגבי

¹ רמב"ם עדות פ"ג ה"ה מוש"ע חו"מ כט א.

² ועיי' ס' העיטור אות ק' קבלת העדות (סא א) בשם תשובה: עדותן הראשונה והאחרונה בטלה, ועיי' באור הר"י פערלא לרס"ג ל"ת לד"ה ועכ"פ (הא"), שפשוט שזו מ"ס, ושהג"י במרדכי סו"פ זה בורר, בשם העיטור עדות הראשונה קיימת, וכן הוא בב"י חו"מ סי' כט.

³ עיי' כתובות לג א ושבועות לב א, ועיי' ריב"ש סי' רסו; שאילתות שאילתא סח; בה"ג סי' נב; עיי' רש"י כתובות יח ב (ד"ה כיון) ותוס' שם (ד"ה הרי), ורש"י סנהדרין לב ב (ד"ה והא) ותוס' שם (ד"ה היכי), ועיי' הגר"א חו"מ סי' כט ס"ק ד; ב"י חו"מ שם מחודש יא; רמ"א שם א, וסמ"ע שם ס"ק א, ועוד. ועיי' הנ"ל, אם חזרה בתוכ"ד מועילה מן התורה או מדרבנן, ושי"ס שאע"פ שלענין שאר ענינים תוכ"ד דרבנן, לענין עדות הוא מה"ת. ועיי' ברכת שמואל כתובות סי' כד אות א בשם הגרנ"ט וחי' ר"ש שקאפ כתובות סי' נב, אם כשהזכיר בתכ"ד יש להם עדיין תורת עדות, או שנאמנות בעלמא היא.

⁴ שו"ע ונו"כ שם מו לו וסמע צט.

⁵ היינו כיון שאינו מקיים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

עצמם שאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים⁶ – וחייבים הם לשלם לו מה שהפסיד על ידם⁷ משום דין גרמי, שהמודה שגרם היזק משלם על פי עצמו שהרי הודו שהעידו שקר וגרמו לאבד ממונו של זה⁸.

ב. צורבא מרבנן לאו אורחיה למידק ... אמר לה איברא

אנת הות ... כיוז דדק דק

מה שהתבאר לעיל דף קסז: שאם אין העדים מכירים את בעלי הדין העושים שטר יכולים לכתוב עפ"י העדאת אחרים שמכירים אותם, אפילו פסולי עדות כגון אשה או קרוב, ואפילו עד אחד, אם בא⁹ אח"כ¹⁰ העד וטוען שהוברר לו שטעה וזה אינו איש פלוני, אלא שהוטעה ע"י אותם פסולי עדות, אם העד ת"ח נאמן¹¹, משום שאין דרך ת"ח לדקדק כל כך מפני שהוא טרוד בלימודו, ואין זה חוזר ומגיד מפני שאין זה עדותו¹² אלא מפי אחרים, אבל אדם אחר אינו נאמן לומר שטעה¹³. וי"א¹⁴ דדוקא כשהבע"ד היא אשה, אין דרכו לדקדק משום שאין דרכו להסתכל בנשים¹⁵, אבל בשאר דברים אין חילוק בין ת"ח לשאר אנשים.

⁶ ביאור הגר"א חו"מ כט טו

⁷ ועיי' שו"ת הרשב"ש סי' תסג, בד' העיטור אות ק', שאם יש לעדים כמה לשלם, עדותם הראשונה כמלה, ואין יכול התובע ליפרע מהנתבע אלא יפרע מהעדים, וצ"ב, ועיי' באור הר"י פערלא לרס"ג ל"ת לד ד"ה ועכ"פ

⁸ שו"ת הרא"ש כלל נח סי' ו, והובאה במור חו"מ סי' מו; שו"ע חו"מ שם ב, ועיי' שו"ך שם סי' לח ס"ק א.

⁹ שו"ע ונו"כ מט ב

¹⁰ בגמרא (לעיל) אמר רבי ירמיה בר אבא אנא נמי אמרי להו לאו איהו היא, ומשמע שבשעת התימה כבר חשש שמא יש כאן טעות, אלא ששיכנעו אותו שאין כאן טעות, ועתה החליט שחששו היה נכון, ולפי"ז אפשר שאם לא היה לו ספק בשעת התימה אינו יכול לבטל השטר, ולא מצאתי חילוק זה, וצ"ע. פתחי חושן חלק י פרק ז הערה ט

¹¹ וכתב בסמ"ע סק"ו דדוקא כשסמך על פסולי עדות, אבל כשסמך על עדים כשרים, ה"ז עדות גמורה ואינו יכול לומר טעיתי, דהו"ל חוזר ומגיד, וכן משמע בבב"ת, אבל במאירי לכאורה לא משמע כן.

¹² כתב הנה"מ שאפילו התומים שני עדים על השטר ואחד מהם הוא ת"ח נאמן לפסול השטר, ואין להקשות א"כ באומרים אנוסים היינו יהא נאמן ת"ח במינו דאי בעי אמר טעיתי ואין הוא איש פלוני, וכיון שאחד נאמן לא השיב מינו דבי תרי, ותירץ דמינו דטעיתי לא מינו הוא.

¹³ דודאי דייק ועכשיו חזר בו ומשקר.

¹⁴ רמ"א שם

¹⁵ כמו שנתבאר באהע"ז סימן קי וברמ"א הקשה על הדעה הראשונה שבבית יוסף בחו"מ סימן כט שכן עיקר שרק בבעל דין אשה חוזר, ולכן תמוה מה שכתב כאן בהיפך, ע"כ, ופירש הסמ"ע בדעת המחבר שאם כותב העד בשטר פלוני בן פלוני, והזכיר בשטר שאינו מכירו אלא מפי אחרים, כל אדם אפילו אינו ת"ח נאמן אח"כ לומר שנודע לו שהעדים הטעוהו, אבל כשכתב סתם פלוני בן פלוני ולא הזכיר שמפי אחרים נודע לו, אם הוא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן תלמיד חכם¹⁶ שחתם על שובר של כתובת אשה שנפרעה, ובאת האשה שכתובה בו ואומרת הרי לא צויתי לכותבו אלא אחרת ששמי כשמה צותה לכותבו, והודה לדבריה ואמר טעיתי כי אמת הוא זו לא צותה לכותבו, נאמן ויכול לחזור בו מדבריו הראשונים, ואין כאן משום דחזור ומגיד, שדרך התלמיד חכם הוא שאין דרכו לדקדק בנשים

אולם אם אמר בתחלה ברי לי שהיא זאת אינו יכול לחזור בו, דאע"ג דלאו אורחיה למידק כיון שאמר שדקדק.

ג. האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא נידבר עם

הארץ בהדיה דלמא מחלפו לה מיניה

למרות שיכול לקדש אשה על ידי שליח¹⁷, מי שאפשר לו לקדש בעצמו, אסור לקדשה ע"י שליח אלא אם כן מכירה, שמא אח"כ ימצא בה דבר מגונה ותתגנה עליו וישנאנה, והכתוב אומר (ויקרא יט פסוק יח) וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ. וי"א¹⁸ שאין דרך ת"ח בכך והעיקר בדעה ראשונה.

י"א¹⁹ שכששמע מאמו או מאחד מקרוביו יש מקום להקל שהרי זה כאילו ראה בעצמו. מכל מקום נוטה שעל כל פנים יראה בעצמו כי חן אשה כו'

ת"ח נאמן משום שאין דרכו לדקדק, אבל איניש דעלמא אינו נאמן משום דהוי חוזר ומגיד, ומה שהזכיר הרשב"ם (שעליו מסתמך הב"י) גבי ת"ח שאין דרכו להסתכל באשה, קמ"ל דאע"פ שאינו צריך לבטל מלימודו שהאשה עומדת לפניו, ואילו היה מסתכל היה מכירה, אפ"ה נאמן, משא"כ באיש בכה"ג אינו נאמן לומר שלא רצה להסתכל בו וסמך על אחרים, כי אם כשאף אם היה מסתכל לא היה מכירו מיד והיה צריך לברר, בזה אמרינן שת"ח אין דרכו לפרוח מפני טירדתו, ואילו אדם אחר צריך לטרוח ולהכירו, אא"כ כותב ומזכיר בשטר שסמך על אחרים, ועי' בסמ"ע שהאריך ליישב תמיהת הרמ"א על הב"י. והש"ך סק"ד חולק על כל דברי הסמ"ע וחילוקיו, וכתב דהעיקר לדינא דדוקא בת"ח אמרו שאינו מדייק באשה אבל איש אחר לא, ואפילו ת"ח בעדות איש או ע"ה אפילו בעדות אשה מידק דייקא. ובנה"מ כתב בשם בעה"ת הטעם דת"ח נאמן לומר שמעה, כיון שאין דרכו לדייק יכול להיות שהעדים הטעוהו, שאינם יראים לשקר לפניו ולא הוי מילתא דעבידי לגלויי, משא"כ בע"ה הוי מילתא דעבידי לגלויי ובודאי לא הטעוהו, ולכן אינו נאמן.

¹⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קי א

¹⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לה א

¹⁸ השנות הראב"ד הלכות איסורי ביאה פרק בא הלכה ג ועיין שו"ת דברי יציב חלק אבן העזר סימן מ

¹⁹ עיין עזר מקודש שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

גם המקדש אשה שמכירה מצוה הוא שיקדשנה בעצמו אם אפשר, שהרי קידושין מצוה היא וכבר התבאר שמוטב שיעשה המצוה בגופו²⁰ משיעשנה ע"י שליח.

מה שיש קהילות שאין נזהרין בזה ועושין שדוכין, ואין החתן רואה הכלה. משום שאינו אלא שדוכין וקודם הקידושין רואה אותה²¹. ויש שכתבו²² שטעם זה אינו מספיק ויש לו לראותה בעת השידוכין.

ד. והבעל נותן שכר ... והאידנא דלא עבדינן הכי שדיוהו רבנן אאשה כי היכי דלא לשהייה

אין האשה²³ מתגרשת אלא בכתב, דכתיב (דברים כד פסוק א) וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת וְנָתַן בְּיָדָהּ, כלומר שיכתבנו בכתב שהוא פוטר אותה וכורתה ממנו ומתירה לכל אדם כשנותנו בידה.

וצריך שיכתבנו הבעל בעצמו, שכן משמע לשון וְכָתַב לָהּ הוא בעצמו. וצריך שיהא הגט משלו ועל דבר שהוא שלו, שכן משמע לשון וְנָתַן בְּיָדָהּ שנותן לה משלו

אולם בכל התורה כולה שלוחו של אדם כמותו, הילכך יכול הבעל לעשות שליח שיכתוב גט בציוויו. ואף אם יכתבנו השליח צריך שיהא הכל משל הבעל, דלא שייך לשון שליחות אלא לכתיבה, ולא שיצוה לתת לה השליח

²⁰ ודוקא במצוה אמרינן הכי אבל בברכת המצוה אף לכתחלה אחר מברך. ח"מ שם א, כדי שלא לבייש את מי שאינו יודע לברך. ט"ז שם לד א, וב"ש שם ב

²¹ ולזה סמך בסעודה שעושים בלילה קודם החופה כדי שיראה אותה ועוד היתר כמ"ש בתו' דאגן מתי מעט ועיין דרישה. ב"ש שם ב.

²² טיב קידושין שם שכתב ואני אומר כי לא זו הדרך מוציאתו מידי הששא זו, דהא קשה לכאורה בגמ' מה חשש יש באינו רואה אותה אם יראה אותה אחר כך ולא תיטב בעיניו, הרי בידו לגרשה, מיהו אי אמרינן יש כתובה לארוסה יש לומר דיש לחוש שלא יהיה סיפוק בידו ליתן כתובה ומתוך כך ישאנה אף שאינה טובה בעיניו ותתנגה עליו, אבל למאי דקיימא לן (לקמן סי' נה ס"ו) אין כתובה לארוסה הא בידו לגרשה אחר שיראנה, וצריך לומר דמכל מקום איכא חשש שבדי בזיון הוא לה כי יאמרו הבריות מה ראתה זו להתגרש, אם כן גם בשידוכין ודאי אין לסמוך על מה שיראנה אחר כך דאם לא תיטב בעיניו יבטל השידוך דודאי בזיון הוא, דהא הקנס חייב מטעם בושת, ואם כן צריך לראותה קודם השידוך, וכל שכן דאין סברא שיסמוך על לילה שקודם החופה שיראנה אז ואם לא תיטב בעיניו יבטל השידוך, דכדי בזיון הוא אחר ההכנה שטבח טבוח והכל מתוקן לסעודה.

²³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קב א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דבר משלו, לכך צריך שיתן הסופר הקלף והדיו שלו לבעל במתנה קודם כתיבה, ויש מצריכין ליתן לו אף הקולמוס, ומגביה הבעל לקנותם וחוזר ומוסרם לו לסופר ומצוהו שיכתבנו

ואפילו בדיעבד אם כתבו הסופר במצות הבעל ולא נתנו במתנה לבעל ונותן הגט ליד האשה, יש לפוסלו דהא לא גירשה בדבר שהוא שלו²⁴.

וגם בסופר לא אמרן אלא שלא נתנו לבעל כלל, אבל אם לא נתנו לו קודם הכתיבה אלא כתבו תחלה ואח"כ נתנו לבעל במתנה ליתנו ליד האשה כשר, אלא שיותר טוב ליתנו לבעל תחלה כדי שלא ישכח הסופר ליתנו אח"כ לבעל.

וכיון שצריך שיהא הגט משל הבעל צריך ליתן שכר הסופר²⁵, מיהו משום תקנת עגונות תקנו חכמים שאם אין האיש רוצה ליתן שהאשה תתן השכר של הסופר²⁶, ותקנו חכמים שכר זה דהפקר ב"ד הפקר ומתקיים בזה וְנָתַן. וא"צ שתקנה האשה בפ"י לבעל.

אבל אם נותנת האשה הקלף שלה צריכה היא להקנות ממש לבעל דמה שהוא שלה בזה לא תקנו חכמים²⁷.

ה. כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו וכו' פשיטא

לא צריכא בעיסקא

²⁴ במה דברים אמורים בסופר שלא צוהו אלא לכותבו, אבל האומר לעדים כתבו גט ותנו לאשתי אין צריכין לזכות לו את הנייר קודם כתיבה, אלא אף על גב דכתבי מדידהו ויהבי לה, כיון דבשליחותיה קא עבדי מבי יהבו לה בשליחותיה דבעל כמאן דיהבו ליה לבעל ואקנוהו ליה והדר בעל ויהיב לאתתא דמי, דכיון דמוכה לה לאתתא בשליחותיה אקנויי אקנו ליה לבעל לגרושי ביה, ונמצא זכיית הבעל וגירושי האשה באין כאחד וכשר.

²⁵ נראה דאם הסופר כותב בחנם ואינו מקבל שכר לא ממנו ולא ממנה אין בו איסור דהרשות בידו לומר הרי כאלו התקבלתי:.. סמ"ע שם ב

²⁶ נראה דה"ק דאם נותנת היא השכר שפיר הוה גט ולא אמרינן דהוה וכתבה ונתנה דחכמים מקנו ליה אותו השכר כאילו הוא שלו אבל אם נתנו סתם גט ולא פירשו מי ישלם שכר נראה דאין הסופר יכול לכופה ליתן השכר אלא הבעל ישלם כעיקר הדין אף על פי שהסכימה לקבל גט מ"מ תוכל לומר אדעתא דהכי לא הסכמת. מ"ז שם ה

²⁷ סמ"ע שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר לעיל דף קסז: שבכל השטרות²⁸ קי"ל שהלוה נותן שכר הסופר דהא הנאה שלו היא שזה מלוה לו, ואפילו בשטר עיסקא שהוא מלוה למהצית שכר ויש גם כן הנאה למלוה²⁹, אפילו הכי נותן הלוה שכר הסופר דעיקר הנאה היא שלו. ואם המלוה אבד השטר וצריך לשטר אחר הוא נותן השכר³⁰.

ו. כותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח וכו' פשיטא לא צריכא במוכר שדהו מפני רעתה

עוד התבאר שם שהלוקח נותן³¹ שכר הסופר, אפילו במוכר מפני רעתה, ויש אומרים³² שצריך להקנות השטר למוכר אחר הכתיבה.

ז. אין כותבין שטרי בירורין אלא מדעת שניהם ... זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד

עוד התבאר שם שבעלי דינים³³ שהושוו על ברירת הדיינים כותבין פלוני בירר פלוני ופלוני לפלוני כדי שלא יוכלו לחזור בהן ויבאו לידי עינוי הדין,

²⁸ שו"ע ונו"כ הו"מ לט ז

²⁹ סמ"ע שם מ

³⁰ הוא הדין [היכא] דצריך לכתוב שובר דמלוה משלם, דאילו שימר שטרו לא היה צריך לשלם בשובר ולא היה צריך לכותבו, ש"ך (סקנ"א). ופשוט, וכן אם עבר זמן והוא כותב לו שטר אחר, צריך הלוה לשלם דיאמר שלם לי, ופשוט. אורים סו

³¹ שו"ע ונו"כ רלח ב

³² קצה"ח סימן קצא סע"ף א (וכ"כ בסימן לט סק"ז ובסימן סו ס"ק כז), דהא בעינן שיהא הנייר שעליו כתוב השטר משל מוכר, כדמוכח בגיטין דף כ דבעינן ספר מקנה (אבל שטר ראייה דלאו ספר מקנה לא איכפת לן), וכיון שהלוקח נותן שכר הסופר, הרי חסר משל מקנה, וכ"כ בפת"ש סימן רלח סק"ב בשם שו"ת משכנות יעקב. ובנה"מ סימן קצא סק"א כתב שאינו מעכב אלא בגוף הנייר והדיו שיהיו משל מקנה, אבל שכר הסופר לא איכפת לן, שהרי אפילו אם צבע ראובן צמר של שמעון בצבע שלו לא יצא מרשותו, אלא דמים בעלמא חייב לו, ולא שייך בכתיבה אומן קונה בשבח כלי, שאינו אלא חזותא, כדמוכח בב"ק דף צט. ובשם הרמב"ן כתב שגם במכירה אמרינן דשכר סופר אקנויי אקני ליה רבנן, עיין שם, ובמשפט שלום הביא מדברי המקנה שסובר בהקצה"ת, ועי' מנחת פתים ובטבעת החושן, ועי' נה"מ סימן רמד סק"ג דבשטר מקנה בעינן שליחות המקנה בכתיבה, ואם כתבו עכו"ם פסול.

³³ שו"ע ונו"כ יג ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ה"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא בתרא

שכל זמן שלא כתבו יכולין לחזור בהן אם לא קנו מידן, אבל אם קנו מידן אין לאחר קנין כלום.

וכן אם לא קנו מידן והתחילו למעון בפניהם אינן יכולין לחזור בהן³⁴. וכל מקום שלא יוכל לחזור לא יוכל גם כן לומר שיוסיפו על הדיינין.

ובמקום שכותבין אין כותבין אלא מדעת שניהם, שאם האחד יחזור ולא ירצה שיכתבו הוי ליה חוב לו ואין חבין לו שלא מדעתו, וטוענין לפניהם על פה והדיינים שומעין.

ח. מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם לא אתולך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן ... לא יתן

כבר התבאר במסכת נדרים דף כז: ומסכת ב"מ דף קיז: שמי שפרע את מקצת חובו³⁵ שהיה חייב לחברו, ומסר המלווה את שטרו ביד שלישי, ואמר הלווה לשלישי: "אם לא אתן לך את שאר החוב עבור המלווה עד תאריך פלוני, החזר את השטר למלווה ויגבה את כולו, בלי שאנכה ממנו את החלק שפרעתי", אם הגיע הזמן ולא נתן הלווה לשלישי את שאר החוב עבור המלווה לא יתן השלישי למלווה את השטר³⁶, לפי שהתחייבותו של הלווה אינה אלא "אסמכתא", שכן סומך היה בלבו שיוכל לקיים את התנאי, לפרוע את השטר בזמנו ולא יצטרך לקיים את ההתחייבות, לשלם את כל השטר, ויש מפרשים, שלא התכוון הלווה בהתחייבותו אלא כדי שיסמוך המלווה על הבטחתו שיפרע את השטר בזמנו, אבל לא השב שישלם שנית מה שכבר

³⁴ קצת קשה ממ"ש המחבר סי' י"ב ס"ז דאף שנתרצו הבע"ד בפשרה בב"ד יכולים לחזור וכתבו הסמ"ע והש"ך דאפילו לאחר שהגידו הפשרה יכולים לחזור והרמ"א לא הגיה שם כלום וכאן כתב משמענו בפניהם אינם יכולים לחזור לכולי עלמא ואפשר שיש לחלק בין אם נתרצו בפשרה בב"ד או בזה בורר אבל הוא דוחק. באר היטב שם ד

³⁵ שו"ע ונו"כ שם יב ונה א

³⁶ ואף על פי שהתפיסו ביד שלישי לא מיקרי בא לידו, וכ"כ הרמ"א סוף סעיף יא בהתפסה ביד שלישי לא מיקרי בא לידו, וכתב המ"מ שאם השאיר השטר ביד מלווה ואמר לו שאם לא יפרע לו המותר עד זמן פלוני יהיו המעות שנתן לו בתורת מתנה ויוכל לגבות כל חובו, הוי כבא לידו, ואין בו משום אסמכתא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שילם, כי סבור היה שוודאי יקיים את תנאו, ותנאי כזה שאינו אלא כדי שיסמוך חברו על דבריו נקרא "אסמכתא", והלכה שאסמכתא לא קניא, ולכן לא יתן השליש את השטר למלווה.

ט. אסמכתא לא קניא

אסמכתא לא קניא" כמו שכבר התבאר במסכת נדרים דף כז. וב"מ דף מח: ודרף סו. שהתחייבות שאדם מקבל על עצמו כלפי חברו, מתוך הנחה מוקדמת שלא יצטרך לבסוף למלא אחר ההתחייבות, כיון שבטוח הוא שיוכל לקיים את התנאי שבאי קיומו תלה את ההתחייבות, כך שאין גמירות דעת בשעת ההתחייבות לקיים את ההתחייבות. הוא הנקרא "אסמכתא",

קנין או התחייבות הנעשה בדרך אסמכתא אינו קונה³⁷, ועיקר הטעם שבאסמכתא אינו קונה הוא משום שכל שאינו גומר בדעתו אלא תולה

³⁷ והב"ח בסימן רז (סוף ס"ק מז) הקשה מ"ש אסמכתא מכל דיני תנאי, וגם תנאי בני גז ובני ראובן היה תלוי באם יעברו, ותירץ בתירוץ שני דכל דין אסמכתא דלא קניא אינו אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא ודאי אסמכתא קניא, כשם שערב משתעבד מדאורייתא בלשון אסמכתא (אם לא יפרע הלוח), עיין שם. והש"ך ס"ק יח תמה עליו, וראיתו מדין ערב דחה הש"ך דשאני ערב דבההיא הנאה דסמיך עליה גמר ומשתעבד, ובקצה"ח סק"א תמך בדברי הב"ח, והביא בשם המרדכי בפ' שור שנגח שכתב דאסמכתא קונה בהקדש דהא אסמכתא קונה מן התורה כדגמרינן מערב, וערב משתעבד מן התורה כמו שלמדו מקרא דאנכי אערבנו, ומה שנחלקו הפוסקים בפרק כל שעה בישראל שהשכין חמצו לעכו"ם מדין אסמכתא, והרי מן התורה חמצו של ישראל הוא, תירץ הקצה"ח דכיון דמרבנן אינו קונה אזלינן בתר דרבנן, וכמו שמצינו שקנין דרבנן מועיל לדאורייתא גבי קידושין (עי' פרק א), ועי' משפט שלום. ובמשפט שלום סימן רז סעיף יג ד"ה עוד העלה הביא בשם ספר ארעא דרבנן סימן עא שהביא מדברי רש"י בשבועות דף מז ד"ה משחק בקוביא שכתב גבי אסמכתא שאינו גולץ מדאורייתא, ומשמע דס"ל כהמרדכי, והמשפ"ש הביא מדברי התוס' בסנהדרין דף כד ע"ב ד"ה ואלו שכתבו ג"כ שמשחק בקוביא אפילו למ"ד אסמכתא לא קניא אינו פסול מדאורייתא, כיון שאינו סבור לעשות איסור, ולפי"ז אפשר שגם רש"י סובר כן, אבל עיקר דין אסמכתא לא קניא היא מדאורייתא. ועיי"ש שהביא מכמה ראשונים דס"ל דאסמכתא אינו קונה מן התורה, ובד"ג כלל א סימן א הביא כמה אחרונים דאסמכתא מדאורייתא קניא, וכתב שלפי"ז במקום שיש פלוגתא אם הוא אסמכתא, הוי ספק בתקנה ואוקמוה אדאורייתא דקנה, ואפילו בקרקע לא אזלינן בתר חזקת מרא קמא, ועי' שד"ח כללים מערכת א אות רלב ואות רמז ובפאה"ש שם אות נה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

בדבר אחר אם יתקיים או לא יתקיים³⁸, הרי אינו מקנה בקנין גמור³⁹, ונחלקו הראשונים באיזה אופן חשוב אסמכתא⁴⁰.

יש אומרים⁴¹ שאם אינו מקנה לו עתה, אלא שהתנה עמו שאם יתקיים התנאי יקנה ואם לא נתקיים לא יקנה, אף על פי שנתקיים התנאי לא קנה משום שזה אסמכתא⁴², ויש אומרים⁴³ שאם אמר שיקנה מעכשיו, מועיל גם באופן זה, ויש אומרים⁴⁴ דמעכשיו אינו מוציא מכלל אסמכתא.

³⁸ ובב"י חו"מ רט האריך מדברי הפוסקים בתנאים שבגיטין וקידושין כגון אם לא באתי וכדומה, והא הוי אסמכתא, והביא בשם הר"ן דלא אמרינן דין אסמכתא אלא בדבר שיש לו מר שהיה צריך לאותו דבר שהתנה ולא גמר ומקני בלא זה, כגון במכירה או הלואה שצריך למעות, וכן כיוצא בזה, אבל בגיטין וקידושין שמדעת עצמו עושה אם אינו גומר לגרש למה הוא עושה ומתנה וסומך שלא יעשה, ולכן לית בהו משום אסמכתא, וכתב הר"ן שלפ"ז גם במתנה אין דין אסמכתא, ומשמע שנחלקו הפוסקים בסברא זו, ועי' במשפ"ש שהביא דיעות הראשונים בזה, ונראה מדבריו דהוי ספיקא דדינא אם יש במתנה משום אסמכתא, אבל בב"י כתב שמדברי הרמב"ם וכל הפוסקים נראה שאין חילוק בין מכר ומתנה, בדיני אסמכתא. עי' שעה"מ פי"א מה' מכירה ה"ז שם מסתפק השעה"מ אם תולה הדבר בתנאי דלעבר אם היה או לא היה, אם השיב אסמכתא, דאפשר כיון דתלוי בלעבר השיב כמעכשיו, וא"כ תליא בפלוגתא אם מעכשיו מוציא מדין אסמכתא.

³⁹ ובדין אסמכתא בעכו"ם, עי' מג"א סימן תמ"א סק"ב שנחלקו בזה הפוסקים, ובשו"ת חת"ם הנ"ל הסביר דהראב"ד ס"ל דאין דין אסמכתא לעכו"ם, משום שמן התורה אסמכתא קניא, אלא שחכמים תיקנו להפקיע קנין שנעשה שלא ברצון גמור, ובעכו"ם לא תיקנו, והניחו על דין תורה, ולהרמב"ם אפילו אם נאמר דס"ל דאסמכתא לא קניא הוא מדרבנן ובעכו"ם לא תקנו, היינו שישראל מעכו"ם קונה באסמכתא, אבל עכו"ם מישראל אינו קונה, דהשתא מישראל הפקיעו כ"ש מעכו"ם. ועיי"ש מ"ש בדין קנין באסמכתא בדיניהם. ועי' דברי גאונים כלל א סימן א ובמשפ"ש שציינו לכמה אחרונים שדנו בזה, ועי' שד"ח כללים מערכת ג אות נה ס"ק יז, ועי' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב קו"א סימן יב.

⁴⁰ בב"י הביא בשם הרמב"ן שמסתפק בתנאי שהוא באם לא אעשה, לפי שכל אסמכתא שבתלמוד ישנן בבטול מעשה, כגון אם לא נתתי או אם לא באתי וסבור לעשות ולא עשה, אבל מי שהתנה אם עשיתי כך וכך שדי נתונה לך, ועשה המעשה, יש לומר הואיל ואם ירצה היה מקיים תנאו ולא חשש ועשה מעשה גמר ומקני, ואין בו אסמכתא, וסיים שלא מצאתי לראשונים שחילקו בדבר, וכתב הב"י בשם תלמידי הרשב"א שכתבו ג"כ שאין לחלק בכך, ובסמ"ע ס"ק לו כתב שנחלקו הרמב"ם והמור"ם בזה, ודעת הרמב"ם והשו"ע כסברת הרמב"ן, עיין שם, ועי' משפט שלום, ועי' מנחת יצחק ח"ז סימן קע (יח).

⁴¹ הרמב"ם (פי"א מה' מכירה ה"א), ומדברי המ"מ שם שסובר בדעת הרמב"ם שהחילוק בין תנאי לאסמכתא, שבתנאי מקנה לו עתה ומחזיקו בחפץ אלא שמתנה תנאי לקיום הקנין, משא"כ באסמכתא אינו מקנה ומחזיקו עתה בחפץ, אלא תולה הקנין בדבר אחר, עיין שם. וגם בב"י סימן רז כתב שמעמו של הרמב"ם דכל שהחזיקו מעכשיו אין בו משום אסמכתא

⁴² שו"ע ונו"כ רז ב

⁴³ שו"ע ונו"כ שם וסעי' יד ועיין פתחי חושן הלק ח פרק כא

⁴⁴ רמ"א שם יד ובנה"מ שם סק"ז כתב שאי אפשר לומר דמעכשיו לחוד לא מהני, דא"כ כל תנאים לא יועילו, ובכל המקומות מצינו תנאים המתקיימים בלשון מעכשיו או על מנת, וע"כ פירש בדעת הרמ"א שלא אמרו דמעכשיו לחוד לא מהני אלא באסמכתא דקנס, כגון אם לא אפרע לך וכיוצא בזה, אבל בתנאים דעלמא ודאי מהני מעכשיו, עיין שם, ועי' שו"ת מהריט"ץ סימן ק וסימן רפג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן הדין במתחייב לחבירו⁴⁵, אפילו בעדים ובשטר, ותלה הדבר באם יהיה כך או אם תעשה כך אתן לך מנה או אמכור לך בית זה, ואם לא יהיה או לא תעשה לא אתן ולא אמכור, אף על פי שעשה או שהיה הדבר, לא קנה⁴⁶, ויש אומרים⁴⁷ שאין דין אסמכתא אלא כשקונס עצמו.

כל המתחייב עצמו בקנס ותלה הדבר באם יהיה כך או לא יהיה, או באם יעשה כך או לא יעשה, ה"ז אסמכתא, ובין אם נעשה הדבר או לא נעשה פטור מלשלם הקנס.

לפיכך בזמנינו⁴⁸ בחוזים למכירת דירה או כיוצא בזה שכותבים תנאים שונים, ובהם מתחייבים במקרה של ביטול החוזה או אחד הסעיפים שבו, לתשלום כספי בקנס⁴⁹, כל תנאים אלה דינם כאסמכתא, ואין הם גורמים לחיוב כל שהוא.

ואף שלפעמים מכנים התשלומים כפיצוי, אם יש באמת נזק שחייב לפצותו, חייב⁵⁰, אבל אם אין נזק, או אפילו יש נזק אלא שסכום הפיצוי הוא יותר מהנזק⁵¹, יש בזה

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם יג

⁴⁶ בפת"ש סימן רז ס"ק יז הביא בשם שו"ת בית אפרים חו"מ סימן לד בעסקי בטוח שמתחייב לשלם שווי הסחורה אם לא תגיע בשלום, שלכאורה חשיב כאסמכתא, ואף על גב דכל ערבות הוי אסמכתא ואפ"ה אמרינן דבההיא הנאה דהימניה גמר ומשתעבד, מ"מ לא דמי, כמ"ש בעה"ת בשם הרמב"ן (מובא בב"י סימן קיג אות ד) דערב לא חשיב אסמכתא נמורה, משא"כ הכא חשיב אסמכתא נמורה, ומ"מ העלה הבי"א דלפי טעם הרמב"ן דלכן לא הוי אסמכתא נמורה משום דהוי כתולה ביד אחרים, א"כ גם חיוב הביטוח עדיף מערב, שהרי אין בידו למנוע האונס, והביא מדברי הריב"ש סימן שח שדעת השואל דחשיב אסמכתא, והריב"ש חשיב דלא הוי אסמכתא מטעם שאין בידו, ואפילו לדעת הפוסקים שאינם מחלקים בדין אסמכתא אם היא בידו או לא, כמ"ש להלן, כתב הבי"א דנדון דידן הוי ממש בדין ערב. ומ"מ נראה שמדינא דמנהג הסוחרים מועיל בחיובי הבטוח, וגם בשו"ת בית אפרים משמע דפשיטא ליה שמצד מנהג הסוחרים חייב, אלא שיצא לדון אם גם מדינא חייב, עיין שם באריכות.

⁴⁷ הבי"י בסימן רז (בס"ק יח ד"ה ואכתי איכא למידק) הביא בשם שו"ת הרשב"א (ח"א סימן תתלג) שכתב דלא הוי אסמכתא בלשון דאי אלא כשאומר דרך קנס, ומשמע מדבריו דבהנך שהזכיר הרמב"ם לעיל שתלה הקנין באם יהיה או לא יהיה לא חשיב אסמכתא, וכ"כ הבי"י בשם ספר החנוך מצוה שמג שכתב בן בהדיא, וז"ל שם, שכל שיתנה האדם עם חבירו דרך קנס, כלומר שאם לא יהיה בן יענש בממון כך וכך, זה נקרא אסמכתא, וע"ז ארוז"ל לעולם דאסמכתא לא קניא, ובלשון אחרת ארוז"ל כל דאי לא קני, אבל תנאי שיתנה האדם עם חבירו ויאמר אם תעשה כך אף אני אעשה כך וכך כדרך בני אדם שמתנין בלשון זה, אין זה בכלל אסמכתא חלילה, שא"כ איך נמצא ידינו ורגלינו על כל תנאי ב"א זה עם זה, שכולן בלשון אם הם, ודאי התנאים כאלו א"א בלא"ה, וכתב הבי"י שדעת החנוך כדעת הרשב"א. ודיעה זו לא הובאה בפוסקים. וגם בשו"ת הרא"ש כלל ע"א סימן ג כתב בן. ועיין פתחי חושן חלק ח פרק כא הערה ח

⁴⁸ פתחי חושן שם הערה כה

⁴⁹ אנב יש להעיר שאם יש קנס על פיגור בתשלום, אם הוא קנס חד פעמי, ה"ז מותר מדין רבית, אבל אם קנס המתרבה, יש בזה איסור רבית, וכמ"ש בספר ברית יהודה פרק ד

⁵⁰ דהוי כאשלם במיטבא

⁵¹ דהוי כאשלם אלפא זוזי, ושוב יש בזה אסמכתא, דהוי כגזים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אסמכתא, ואף על פי שכותבים שהסכום נקבע כסכום מוערך מראש שזהו הנזק, לא יצא מכלל אסמכתא⁵².

אולם אם הסכום המוערך מראש הוא בסכום סביר, ויתכן שיהיה נזק כזה, אף על פי שלמעשה לא היה נזק בסכום זה, מועיל הקביעה מראש.

הנותן ערבון לחבירו על מקח כלומר שנותן לו מקצת דמי המקח שלא לשם קנין, אלא בתורת ערבון שיהא בטוח שיגמור המקח, ואמר לו הלוקח אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך, וחוזר בו הלוקח, יש אומרים⁵³ שזכה המוכר בערבון, מאחר שהוא כבר בידו⁵⁴, ויש אומרים⁵⁵ שחייב המוכר להחזיר לו הערבון⁵⁶.

אמר⁵⁷ המוכר אם אחזור בי אכפול לך ערבונך שאחזיר לך העירבון ועוד סכום כזה בתורת קנס, וחוזר בו, בזה כו"ע מודים דהוי אסמכתא ואינו בידו, ואין מחייבין אותו לכפול הערבון⁵⁸.

⁵² ובש"ת מנחת יצחק ח"ו סימן קע (כ) דן אם מהני סיטומתא ודינא דמלכותא להוציא מדין אסמכתא, ולפי"ז בחזוים שנעשה ע"י עו"ד ועפ"י מנהג המדינה אפשר דלא הוי אסמכתא, ומ"מ מסיק שאין זה מוציא מדין אסמכתא, עיין שם.

⁵³ שו"ע ונו"כ רו"א

⁵⁴ הוא דעת הרמב"ם, וס"ל דכל אסמכתא שבא לידו זכה בה, ובמנח"פ בשירי המנחה הביא מדברי המ"מ שכתב דלכן בערבון לא הוי אסמכתא משום דע"ד כן נתן לו, ולא דמי למשכון שלא נתן לו שיהא חלוט לו, וכתב המנח"פ שלפי"ז המוכר סחורה לחבירו והתנה המוכר שאם לא יקה הסחורה לזמן המוגבל יוחלט לו הסחורה, לדעת המ"מ הוי אסמכתא, שהרי לא מסר לו עתה הסחורה, אמנם לשאר מפרשים כתב דגם בזה לא הוי אסמכתא, עיין שם. כתב בערוה"ש שאם מסרו הערבון ביד שלישי, אף להרמב"ם הוי אסמכתא, שהרי אינו בידו.

⁵⁵ רמ"א שם

⁵⁶ כדעת רש"י והמור בשם הראב"ד, דאסמכתא לא קניא אף לאחר שכבר בא לידו, ועי' משפט שלום שהאריך בדין מקומות שנהגו שלא להחזיר הדמי קדימה, ועי' ד"ג כלל א סימן ט ובאורחיה"מ כלל א סימן ד, ובש"ת תשורת ש"י סימן רכו. ובש"ת חת"ס חו"מ סימן סו ד"ה מיהו כתב להסביר מחלוקת הרמב"ם והראב"ד, ועי' מתנ"א דיני אסמכתא סימן ו ובאור שמח פי"א מה' מכירה ה"ד.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ רו"א

⁵⁸ ומדייק הסמ"ע דא"ה"נ שאינו חייב לכפול הערבון, אבל מ"מ כנגד הערבון אינו יכול לחזור, ומדברי הדרישה בסימן קצ נראה דהיינו דוקא כשאומר ערבוני יקון, שא"צ לכפול הערבון ויקנה כנגד כפליים מסך הערבון, אלא לא קנה אלא כנגד מעותיו, אבל כשלא אמר ערבוני יקון, לא קנה כלום, ואינו מחזיר לו אלא דמי הערבון. וצ"ע דברישא איירי כשלא אמר יקון, כמ"ש בס"ק כג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים⁵⁹ שכל שתלה הקנין או החיוב בדבר שאינו תלוי בידו אלא ביד אחרים⁶⁰, ה"ז אסמכתא⁶¹, ולכן שליח לקנות יין בזול שהתחייב שאם לא יקנה יתחייב כך וכך, ה"ז אסמכתא ואינו חייב שהרי אינו בידו של שליח, דשמא לא ימכרו לו⁶², וה"ה במקנה לחבירו ומתנה בדבר שעל הלוקח לעשות הוי אסמכתא. כיון שקיום התנאי אינו תלוי ביד המוכר אלא ביד הלוקח, וחשיב כלאו בידו לשיטה זו⁶³.

התחייב לעשות דבר שבידו לעשות ואם לא יעשה התחייב לשלם סכום שהפסידו, אין בו משום אסמכתא, אבל אם התחייב לשלם לו יותר⁶⁴ ממה שהפסידו⁶⁵, ה"ז אסמכתא⁶⁶, ולכן המקבל שדה מחבירו לעבדה והתחייב שאם לא יעבוד ישלם כפי ההפסד חייב, ואם התחייב יותר מההפסד פטור.

⁵⁹ רמ"א שם יג

⁶⁰ הקשה הב"ח איך מצאנו ידינו ורגלינו בכל תנאים שמתנים ב"א זה עם זה שכולם בלשון אם הם, ותולה בדעת חבירו, וגם תנאי בני גד ובני ראובן היה אם יעברו ונתתם, ותירץ דאה"ג שצריך להזהר שיהא במעכשיו או בב"ד חשוב, ותנאי ב"ג וב"ר היה בפני משה וכל ישראל שאין לך ב"ד חשוב כמותו, ובסמ"ע כתב שמשא רבינו גמר והקנה להם. והב"י כתב לדעת הרמב"ם שבתנאי בני גד ובני ראובן החזיקו בידם מיד, ועיי"ש מ"ש בדין תנאי גימין וקידושין. ועי' ערוה"ש סעיף כו,

⁶¹ הב"י לאחר שהביא סוגיות הגמרא ודברי הראשונים כתב דד' חילוקים יש בדיני אסמכתא, א' דבר שאין בידו כלל, כגון משחק בקוביא, אף על גב דגזים בתנאי שחוק שלו (לכאורה מה שייך גזים בשחוק הרי בגמרא משמע דכל מילתא יתירא הוי כגזים, וא"כ בשחוק נמי כל סכום שהוא הוא בכלל גזים, ועי' להלן), מ"מ כיון שיודע שאין בידו להרויח ויודע שאחד מהם ירויח, ודאי לא נתכוין להסמיך את חבירו בדבר שאינו, אלא גמר ומקני, ב' דבר שהוא בידו לגמרי ולא גזים, כגון אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא, גמר ומקני, שגמר בלבו לשלם מן הדין מה שבידו לעשות ולא עשה, ג' דבר שהוא בידו לגמרי וגזים, כגון אם אוביר ולא אעביד אשלם אלפא זוזי, וכן אם לא פרעתוך עד יום פלוני הפרע חובך מקרקע זו וכו', ד' דבר שהוא בידו קצת ולא לגמרי, אף על גב דלא גזים, כגון ההוא דחמרא דזול שפט, כיון שהוא בידו קצת, מעיקרא לא גמר ומקני דסבור שימצא יין לקנות, ועיי"ש שהאריך עוד מדברי הראשונים בכללי אסמכתא.

⁶² ומשמע דוקא לקנות יין בזול, אבל הפיץ המצוי לקנות, שאם לא ימכור לו זה ימכור לו אחר, חשוב כבידו, ולא גרע מאם אוביר ולא אעביד, וכתב בנה"מ שאפילו פשע ולא טרח לקנות פטור כיון שתחלת החיוב היה באסמכתא, וכתב בערוה"ש דדוקא כשהתחייב לקנות לו דבר מסוים, שאינו בידו, דשמא לא ירצו למכור לו, אבל מתחייב לקנות דבר שכולם מוכרים חשיב בידו ואין זה אסמכתא.

⁶³ וכתב המ"ז דאיירי שהחפיץ ביד הלוקח וקנאו לאחר קיום התנאי בקנין חצר, אבל אם הוא ביד מוכר אלא שהקנה לו בקנין סודר, כיון דלא אמר מעכשיו לא מהני, דהדר סודר למריה. וכתב הנה"מ ס"ק יא דה"ה אם תלה בדבר שאינו תלוי אף לא ביד אחרים, כגון אם ירדו גשמים או לא ירדו, הוי כמשחק בקוביא דקנה, בביאור הגר"א תמה שמדברי הרמ"א משמע דדוקא כשהמוכר מתנה בדבר התלוי ביד הלוקח, וצ"ע מאי נ"מ מי מתנה, אפילו אם הלוקח מתנה הדין כן, עיי"ן שם, ועי' ערוה"ש סעיף כו וכו', וצ"ע.

⁶⁴ בפוסקים הוזכר גזים, וכן הוא בגמרא גבי המקבל שדה, ומשמע שלכאורה דוקא כשיש גוזמא בדבר והוא רחוק מההפסד, אבל בראשונים הוזכר לשון מילתא יתירא, ומשמע שכל שהוא יותר ממה שחייב, ה"ז כגוזמא.

⁶⁵ כתב בנה"מ סק"י דכל ששניהם מפסידים או שניהם אינם מפסידים אינו בכלל גזים, ואם החיוב הוא למכירת מטלטלין בזמן מכירתם ובשוויים ג"כ אינו בכלל גזים, אבל מכירת מטלטלין שלא בזמן מכירתן, וכן קרקע לעולם הוי בכלל גזים, עיי"ן שם

⁶⁶ רמ"א שם יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

**י. מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים ובא לפני בית דין
ועושיין לו קיום איש פלוני בן פלוני נמחק שטרו ביום
פלוני ופלוני ופלוני עדין**

מי שיש בידו⁶⁷ שטר שבלה ועומד להמחק⁶⁸, ועדיין יכולים לקרוא מה שכתוב בו יבא לב"ד של שלשה, ויכתבו לו קיום על השטר.

ואם נמחק השטר לגמרי ואי אפשר לקרותו⁶⁹ מביא לב"ד העדים שחתמו על השטר, או עדים אחרים⁷⁰ שיודעים מה היה כתוב בשטר⁷¹, והב"ד כותבים לו קיום על השטר⁷², אבל העדים בלא ב"ד אינם יכולים לכתוב שטר אחר, אף על פי שנמחק בפניהם משום שכבר עשו שליחותם⁷³, ואפילו הם

⁶⁷ שו"ע ונו"כ מא א

⁶⁸ ועפ"י המבואר להלן בשו"ע שם נראה שגם קיום זה הוא ע"י שיכתבו שטר אחר ויכתבו שראו השטר שעומד להימחק וכתוב בו כך וכך, ופלוני ופלוני עדים, וע"י סמ"ע ונה"מ שם שהמחבר מודה להרמ"א גם בנמחק כבר.
⁶⁹ מסברא נראה דאירי שעדיין אפשר לראות שהוא שטר עם פרטי הלוח והמלוה, דאל"כ מנין לנו שהוא שטר שנמחק, שמא נייר אחר הוא, ונ"מ לא שייך קיום על שטר שנמחק לגמרי
⁷⁰ סמ"ע וש"ך, ובש"ך לקמן ס"ק יג משמע שאם אינם עדי השטר צריכים להעיד גם שהכירו התימת העדים שהיו בשטר שנמחק

⁷¹ כתב הרמ"א שם שעדות זו שמעידים על השטר יכולים להעיד אף שלא בפני בע"ד, ותמה הש"ך סק"ב דאיך יעלה על הדעת לחייב אותו שלא בפניו, וכתב הש"ך שאם לא נמחק לגמרי ורישומו ניכר בפני הב"ד, והעדים מעידים רק על החתימות יכולים להעיד שלא בפני בע"ד, כמ"ש נבי קיום שטרות בסימן מו סעיף ה שמקיימים את השטר אפילו שלא בפני בע"ד, אבל כשנמחק לגמרי אינם יכולים להעיד ולחייב שלא בפניו, ומ"ש הב"י בשם הרשב"א שם אירי בשטר מקח כיון שהוא מוחזק בקרקע יכולים להעיד שלא בפני בע"ד, ואין הוששים בסתם למערער, או שלפטר מקבלין אף שלא בפני בע"ד, אבל לא לחייבו, ומ"מ כתב הש"ך שאם העידו בפני הלוח, יכולים הב"ד לכתוב אח"כ שלא בפניו, ואפילו עומד וצווח שלא יכתבו אין שומעין לו, וע"י נה"מ מ"ש ליישב דברי הרמ"א, ומ"מ סיים שהעיקר כדברי הש"ך.

⁷² שמעשה ב"ד א"צ דעת המתחייב, שהפקר ב"ד הפקר, וגובה מזמן ראשון, נה"מ חידושים
⁷³ עוד כתב הש"ך בשם הנ"י שאם נחתם רק ע"י אחד מהעדים, ונמחק או אבד, יכולים עדי השטר עצמם לכתוב שטר אחר, ואפילו העד שחתם על השטר הראשון, דכל שלא היה שטר כשר לא מיקרי עשו שליחותן, ובסק"ד כתב הש"ך שאם טעו בכתיבתן ונפסל השטר, או ששכחו לכתוב איזה תנאי, לא נתבטלה שליחותן וחוזרים וכותבים שטר אחר, ובשו"ת הרשב"א (סימן אלף יב) משמע דה"ה כשבשטר הראשון לא היה הדבר מבורר, יכולים לכתוב שטר אחר לברר דבריהם, כל שאינו סותר השטר הראשון, ולא חשיב עשו שליחותן, אלא שמדבריו שם לכאורה נראה שכותבים בשטר אחר הבהרת הדברים ויש לו תוקף שטר, וע"י שו"ת מהר"ם אלשי"ך סימן סד שדן בזה מדין חוזר ומניד, והביאו בכנה"ג סימן כט הגהב"י אות כז, ושם אות מג הביא הכנה"ג בשם הרד"ק שלמד מדברי הרשב"א דה"ה כשהעידו בב"ד ולא ביארו הזמן יכולים אח"כ לבאר הזמן ואין בזה משום חוזר ומניד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובהטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

עדי השטר שראו ההלואה ומכירים חתימתם, שאין כותבין אלא מדעת הלוה.⁷⁴

דף קסח:

יא. איזהו קיומו במותב תלתא ... ופלוני ופלוני עדיו ואם כתוב בו הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוונת גובה ... ואם לאו צריך להביא ראיה

כיצד הוא הקיום ע"י ב"ד, כותבים בשטר אחר אנו ב"ד פלוני ופלוני ופלוני, והוציא לפנינו פלוני בן פלוני שטר שנמחק ומסתבר שצריכים לכתוב גם שם הלוה וסכום ההלואה וזמן הפרעון וכל הפרטים שבשטר שנמחק⁷⁵, וזמנו ביום פלוני, ופלוני ופלוני עדיו⁷⁶, ובשטר זה גובים מזמן ראשון⁷⁷, וצריכים גם לקיים חתימת העדים, או ע"י העדים עצמם או ע"י עדים אחרים, ואם כתבו: והוזקקנו לעדותם של עדים ונמצאת מכוונת, גובה בשטר זה שכתבו לו, ואין צריך קיום אחר. ואם לא כתבו כן, צריך להביא ראיה על העדים הראשונים, עד שתתקיים עדותם, וצריכים לכתוב כן בשטר דהיינו שאם עדי השטר באים לב"ד ומכירים חתימתם, לא די בכך, אלא צריכים גם להעיד על כל פרטי השטר, וכ"ש כשבאים עדים אחרים לא סגי בהכרת חתימת העדים, אלא צריכים להעיד גם על פרטי השטר⁷⁸.

⁷⁴ ואף על פי שהשטר הראשון נכתב מדעת הלוה, כבר עשו שליחותן בשטר אחד אבל לא בשני שמרות, ואפילו מזמן המחיקה וכתב הש"ך סק"ג שמדעת הלוה יכולים לכתוב מזמן שני, ואם נתעכב מזמן המחיקה עד שאמר להם לכתוב, אין כותבים מזמן שנמחק אפילו מדעת הלוה
⁷⁵ ובשו"ע לא הוזכרו פרטים אלה, וצ"ע.

⁷⁶ והסמ"ע סק"ז מפרש דהיינו עדים החתומים על השטר, ובשם המור כתב שצריך להזכיר גם מי הם העדים שהעידו מה שהיה כתוב בשטר, כדי שיוכל הלוה לערער ולפוסלם, ומה שהשו"ע לא הזכיר דבר זה משום שבמקרה שעדי השטר הם עדי המחיקה ובאים לב"ד, ודאי שצריך להזכיר שמם בקיום.

⁷⁷ ש"ך שם סק"ה, שיש כח ביד ב"ד להפקיע ממון, וכן כתב ברמ"א לקמן בסעיף זה שכותבין השטר מזמן ראשון, ובשעמ"ש כתב בשם ת"ח שאם לא כתב שום זמן בשטר הקיום כשר.

⁷⁸ וביאר הסמ"ע, שלא דמי לקיום שמרות דעלמא דקיי"ל שאין צריכים רק לקיים חתימת העדים, דשאני התם שיש שטר לפנינו, משא"כ הכא שהשטר במל במחיקתו, וכתב עוד הסמ"ע שעדים אחרים צריכים דרישה וחקירה, וכשנעשה השטר בכל דיניו יש לו דין שטר מקום לגבות ממשעבדי, וגם אינו נאמן לומר פרעתו, ובלא זה אין לו דין שטר מקום, ועי' בט"ז מ"ש על דברי הסמ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כשהב"ד⁷⁹ מקיימים שטר שנמחק וכותבים שטר אחר, צריכים לקרוע השטר המחוק, וצריכים לכתוב כן בשטר המקיים שקרעו השטר הראשון. דאל"כ השטר פסול, משום דחיישינן שמא ילך לב"ד אחר עם עדים אחרים ויכתוב לו עוד שטר, אבל כשהשטר הראשון קרוע לא יכתבו לו ב"ד אחר שטר אחר כשהשטר אינו לפניהם⁸⁰.

בשטר מתנה או שטר מכר שאין בהם אחריות⁸¹ א"צ לקרוע השטר הראשון⁸², אבל כשיש בהם אחריות, צריך לקרוע השטר הראשון, דכיון שיש בה אחריות, חיישינן לקנוניא בין המוכר והלוקח להוציא מיד לקוחות שלא כדין. או שיכתבו בשטר הקיום שלא נכתב לטרוף ממשעבדי ולא מבני חורין, אלא להעמידה ביד המקבל או הלוקח.

אין ב"ד⁸³ כותבין שטר קיום בשטר שנמחק אלא כשיש עדים שנמחק באונס⁸⁴, אבל אם נמחק מחמת שלא שמרו, וכ"ש כשמחקו המלוה מדעתו, אין כותבין לו שטר קיום.

**יב. נקרע פסול נתקרע כשר נמחק או נטשטש אם רישומו
ניכר כשר ... נקרע קרע של בית דין נתקרע קרע שאינו
של ב"ד ... מקום עדים ומקום הזמן ומקום התורף ...
שתי וערב**

⁷⁹ שו"ע ונו"כ שם

⁸⁰ ומ"ש השו"ע שצריך לכתוב כן בשטר, משום דחיישינן שמא ישכחו מלקרעו, כ"כ הסמ"ע, והש"ך כתב בשם הרשד"ם דמ"ש בשו"ע דאל"כ פסול כונתו שאם לא קרעו הראשון הקיום פסול, אבל אין הכתיבה מעכבת, ולכתחלה צריך לכתוב כדי שידעו בודאי שקרעוהו, ועי' כנה"ג.

⁸¹ היינו בשטר מתנה בסתם או בשטר מכר שמפורש בו שאין בו אחריות, דאל"כ אמרינן בשטר מכר אחריות טעות סופר

⁸² דכיון שמדובר בשדה מסוימת, לא איכפת לן אם יש ב' שמרות, וכתב הרמ"א דאף במתנה צריכים לכתוב הזמן הראשון, משום דחיישינן שמא חזר המוכר או הנותן וקנאה ממנו, ויוציא שטר זה על זמן המאוחר ויגבה ממנו, ועי' אמרי בינה דיני הלואה סימן יז.

⁸³ שו"ע ונו"כ שם ב

⁸⁴ וכתב הסמ"ע שאם אין לו עדים שנמחק באונס, ה"ז כאילו נמחק בפשיעה מחמת שלא שמרו כהוגן, דאמרינן מסתמא נפרע ולכן לא טרח לשמרו, ולפי"ז נראה שאפילו מיניה אינו יכול לגבות, ועיין פתחי חושן בדיני הלואה פרק ב הערה צ שאפשר שאם הלוח בפנינו ואינו טוען שפרע, גובין ממנו, ועי' כנה"ג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ה"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שטר שנקרע⁸⁵ קרע ב"ד⁸⁶ שניכר שנקרע בכונה, או שקרוע שתי וערב⁸⁷, ואם נעשה בסכין אפילו לא⁸⁸ נקרע שתי וערב, השטר פסול, וכן אם נקרע לשנים פסול, וגרע טפי מקרע ב"ד⁸⁹,

היה הקרע שלא כקרע ב"ד ונראה לדיין שהיה בו קרע ב"ד אלא שהוסיפו על הקרע כדי להעלים, אין גובין בו⁹⁰, אבל משום נקב בעלמא אין חוששין⁹¹(קה).

אם יש עדים שנקרע באונס, אפילו בקרע הפוסל, יעידו בפני ב"ד ויכתבו לו שטר אחר, כדרך שהתבאר לעיל⁹².

שטר שנמחק⁹³ או נטשטש ורישומו ניכר, וכן אם הרקיב או שנעשה ככברה כשר, ואם אכלו עש או עכברים, כל שניכר שם המלוה והלוה ועיקר ענין השטר, כשר והכל לפי הענין וראות עיני הדיינים.

⁸⁵ שו"ע ונו"כ נב א

⁸⁶ (ופירש הסמ"ע שדרך הב"ד כשרוצים לפסול שטר או גט קורעים בקרעים הללו), והיינו שקרוע במקום העדים והזמן והתורף (בש"ך סק"ו נראה שיש מחלוקת אם בעינין שלשתם).

⁸⁷ כתב הש"ך דנראה דבעינין שתי וערב על כל הכתב של השטר, דאל"כ נתת דבריך לשיעורין, ולא מסתבר שבקריעת ש"ו בכל שהו מיפסיל, ועוד דלפעמים מזדמן שתי וערב כל שהו בכפלי השטר ע"י משמוש הידים, ובפת"ש כתב בשם התומים שלא נראה כן מדברי הריב"ש, ומ"מ אם נקרע באיזה תיבה לכו"ע אינו נפסול, ועי' ד"ג כלל קב סימן כז.

⁸⁸ דכל שנעשה בסכין אמרינן שנעשה בכונה כדי לפוסלו. סמ"ע שם

⁸⁹ ופירש הסמ"ע שנקרע ממש ואינו מעורה כלל, וכתב עוד הסמ"ע דהיינו דוקא כשלא נקרע בכפליו אבל בכפליו אפילו נקרע לגמרי, תולין במשמוש היד וכשר, והוסיף הש"ך בשם הב"ח שבכפליו אפילו במקום העדים והזמן כשר, והש"ך כתב שאין זה מוכרח, עוד כתב הש"ך בשם הב"ח שבקרע ב"ד אפילו בכפליו פסול, ומה דמשמע בתשובת הרא"ש דבכפליו כשר היינו שלא בקרע ב"ד, וטעמא דמילתא דודאי לא שכיח שבמשמוש היד יקרע בפעם אחת בכפליו, רק דרכו להתקרע מעט מעט, והיה לו לילך לב"ד קודם שנקרע באופן הפוסל, ובבאה"ט סיים בשם הש"ך שזה דלא כסמ"ע, ונראה דס"ל שלדעת הסמ"ע בכפליו כשר אפילו בקרע ב"ד, וכתב בפתחי תשובה בשם התומים שנהגו לפסוק כהסמ"ע שהוא מילתא דשכיחא, וכ"כ בערוה"ש.

⁹⁰ רמ"א שם, ומלשון זה משמע שאין פוסלים אותו לגמרי, דשמא יתברר הדבר.

⁹¹ רמ"א שם, וכפירוש הסמ"ע והש"ך.

(קה)

⁹² רמ"א שם

⁹³ שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ה"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

**יג. הרי שבא ואמר אבד שטר חובי אף על פי שאמרו עדים
אנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כותבין לו את השטר**

כל האמור לעיל הוא בשטר שנמחק, אבל אם נאבד השטר⁹⁴, אפילו מביא עדי השטר הראשון ומעידים שכתבו ונתנו לו שטר, אין ב"ד כותבין לו שטר קיום, דחיישינן שמא לא אבדו, ונמצא שיש לו ב' שטרות ויגבה ב' פעמים⁹⁵, ואפילו כתבו לאדם טופס (העתקה) שטר ובא לפני ב"ד, אין גובין בו עד שיוציא גוף השטר (שנמחק), או שיהא כתוב בשטר למה כתבו שטר אחר.

אם כבר תבעו בב"ד עם השטר וחייבוהו לפרוע, ואח"כ טוען המלוה שאבד השטר, ויש אומדנות דמוכה טובא⁹⁶ שאבד השטר, כותבים הב"ד מעשה ב"ד לקיים השטר כבתחלה⁹⁷ ולכופו לפרוע⁹⁸.

⁹⁴ שו"ע ונו"כ מא ג

⁹⁵ וסיים השו"ע שע"כ אין לב"ד לכתוב העתקת שום שטר אם לא יראו שיש צורך כהיא דנמחק שטרו.

⁹⁶ כתב הסמ"ע דדוקא אומדנות דמוכה טובא, לאפוקי אומדנא דלא מוכח דלא אזלינן בתריה, כמ"ש הטור בסימן סא.

⁹⁷ דהוי כנמחק שרישומו ניכר, שכותבים לו קיום, כמ"ש לעיל, ובערוה"ש משמע דאיירי כשהלוה משתמט מלפרוע באמתלאות שונות, וכיון שכבר פסקו הב"ד שהייב לפרוע, חייבים הב"ד להציל עשוק מיד עושקו.

⁹⁸ שו"ע ונו"כ סה יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אם ידוע לעדים שאבד השטר, יש אופנים שהב"ד כותבין לו שטר אחר⁹⁹, כגון שנאבד מיד אחר¹⁰⁰, שאינו יודע איך נאבד שיחפשנו, ואין חשש שימצאנו¹⁰¹, ויש אומרים¹⁰² דה"ה כשמודיעים ללוה שכותבים שטר אחר.

אם יש עדים¹⁰³ שראו שנשרף השטר, בכל אופן כותבין לו ב"ד שטר אחר.

י"ד. בד"א בשטרי הלואה אבל שטרי מקח וממכר כותבין חוץ מן האחריות שבו

בשטר מקח ומתנה¹⁰⁴ שאין בהם אחריות¹⁰⁵, אם בא הלוקח או המקבל ואומר שאבד שטרו, אפילו בלא עדים שנאבד כותבים לו שטר אחר. שהרי אין גובין בו, ואינו אלא להעמיד הקרקע בידו.

⁹⁹ כתב הטור סימן מא בשם הרא"ש בתשובה (כלל עט סימן יג) אין גובין בשטר אם לא כתבו בו טעם למה עשו שטר אחר, כי ההיא דנמחק שטר חובו וכיוצא בו, ובתשובה אחרת (שו"ת הרא"ש כלל צד סימן ה) כתב אפילו נאבד בעדים אין כותבין לו דשמא ימצאנו, אא"כ עדים מעידים שנשרף, והעתיק הטור בקיצור מדברי הרא"ש בתשובה זו, שכתב לחלק שאם נאבד השטר מהמלוה עצמו, הוא מכיר ונוכר באיזה מקום נאבד ממנו ויכול לחזור אחריו, ואיבא למיחש שימצאנו, אבל כשנאבד מיד אחר לא חיישינן שמא ימצאנו זה, ואם יש לו עדים (שנאבד) כותבים לו שטר אחר, ע"כ, ובדברי הרא"ש אלו מיושב שלא יהיו דבריו שבשתי התשובות סותרים אלו את אלו, וכ"כ הב"ח, והוסיף דמה שהקשה הרא"ש על הרשב"ם שסובר דלא חיישינן שימצאנו, אפשר דלא פליגי, אלא תלוי באיזה אופן נאבד השטר, שאם יש עדים שנאבד באופן שאי אפשר שימצאנו, סובר גם הרא"ש שכותבין, ואילו באופן שאין העדים מעידים אלא שנאבד, ויש חשש שימצאנו, מודה הרשב"ם שאין כותבין, ועי' כנה"ג. כתב הש"ך דהרא"ש והמחבר שכתבו שאין כותבים שטר אחר אפילו כשיש עדים שנאבד, היינו לכתוב שלא בידעת הלוה, שיש לחוש שמא חזר ומצאו ויגבה תחלה בגוף השטר ואח"כ בשטר הקיום, והרשב"ם ושאר פוסקים מיירי כשמודיעים ללוה שעומדים לכתוב שטר אחר, ואז כותבים עפ"י עדי האבידה, ויזהר שלא לפרוע רק בשובר. ובנה"מ שם הביא בשם התומים שחולק על הש"ך, וסובר שלעולם אין כותבים שטר קיום אפילו בעדי אבידה, ואין לסמוך על מה שיודיעו ללוה שעומדים לכתוב שטר אחר, דעדיין יש לחוש שיגבה שלא בפניו או מיתומים בגוף השטר קודם שיודיעו, ולא יזהרו לכתוב שובר.

¹⁰⁰ שו"ע ונו"כ מא ג

¹⁰¹ כתב בערוה"ש דה"ה אם היה ביד שלישי והשלישי אומר שנאבד ממנו, והשלישי נאמן בזה. כתב הרמ"א סוף סעיף ד, מי שהיו שטרותיו בעיר שכבשוה כרכום, מסתמא הם בחזקת אבודים וכותבים לו שטר אחר, ואפילו הלוה מוחה אין שומעין לו, ופירש הסמ"ע דהיינו כשידוע לנו שהיו שם שטרותיו, ובפעמו"ז כתב דהיינו כשמוען שאינו רוצה שיהיו עליו ב' שטרות, אבל אם טוען שכבר פרע שומעין ללוה כשמוחה.

¹⁰² ש"ך שם ס"ק יא

¹⁰³ שו"ע ונו"כ שם

¹⁰⁴ רמ"א שם

¹⁰⁵ וכבר נתבאר שסתם מקח יש בו אחריות, משום דאחריות ט"ס, וסתם מתנה אין בה אחריות אא"כ התנו בפירוש אחרת, ומיירי שמביא עדי השטר שקנה או נתנו לו קרקע זו, וכותבים מזמן ראשון. וסיים הרמ"א שאין מטפיסין שום שטר ללא צורך, ופירש הש"ך שבמקום צורך קצת כותבים שטר אחר כשאין בזה הפסד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ולפיכך אם כתבו¹⁰⁶ לו שטר בשעת מכירה ונאבד, יכולים העדים¹⁰⁷ לכתוב לו שטר אחר¹⁰⁸, וכותבים בשטר שנכתב רק להעמיד השדה ביד הלוקח ולא לגבות בו מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין¹⁰⁹, וצריכים לכתוב בשטר הזמן שהיה בשטר הראשון. משום דאיכא למיחש שמא אח"כ חזר ומכרה למוכר, ויוציא שטר זה מזמן מאוחר ויאמר שחזר שוב וקנה ממנו¹¹⁰.

¹⁰⁶ רמ"א שם וש"ע ונו"כ רל"ט א

¹⁰⁷ וכתב הש"ך שהעדים עצמם יכולים לכתוב, וא"צ ב"ד, ומשמע שגם א"צ דעת המוכר, וכמ"ש הנה"מ דכיון דליכא הפסד למוכר הוי כדעת המתחייב, שאינו אלא לראיה בידו, ואינו יכול להוציא בשטר זה, ולכאורה נראה דאפילו אין העדים הראשונים בפנינו, אלא שיש עדים אחרים שראו הקנין, יכולים לכתוב לו שטר אחר, אבל אם לא היו עדי קנין, אינם יכולים לכתוב אפילו שלא בלשון עדים ושטר, ומ"מ אם יבוא לפני ב"ד מסתבר שיכולים הב"ד לכתוב לו שטר אחר, כדמשמע בסימן מא. כתב הרמ"א בסימן רל"ט דה"ה בתחלה יכולים לכתוב לו ב' וג' שטרות, וכתב הש"ך דמ"מ אין להרבות בשטרות שלא לצורך, וכמ"ש הרמ"א בסימן מא שם, וצריך לומר דאירי שיש לו צורך בכמה שטרות, כמ"ש הש"ך סימן מא ס"ק טו. וצריך לומר שגם כשכותבין בתחלה יותר משטר אחד, כותבים בשטר שלא יכול לגבות בו, וכתב הש"ך בסימן מא ס"ק יד שאפילו אין ידוע שנאבד, אלא שהוא אומר כן, כותבין לו שטר אחר, דהא ליכא למיחש למידי.

¹⁰⁹ , וכתב הפרישה דאע"ג דכותבין מזמן ראשון, היישינן שיטרוף עוד פעם בשטר הנמצא בידו, והוא עפ"י מ"ש בגמרא לפי שאין כותבין ב' שטרות על שדה אחת, ועי' פרישה ודרישה בסימן מא. ויש לעיין כשיש עדים שראו שנשרף השטר, דמסתבר שאז ליכא למיחש לב' שטרות, ואפשר דאה"נ, אלא שאז צריך לעשות שטר אחר דוקא ע"י ב"ד, וכמבואר לעיל מסימן מא גבי שט"ח.

¹¹⁰ כתב בפרישה דאפילו אין זוכרין זמן ראשון אין כותבין זמן הכתיבה, ולא דמי לאיחרו וכתבו דאמרינן שאם אין זוכרין זמן הקנין כותבין זמן הכתיבה, שאני הכא שיש ריעותא לפנינו שבא ואמר אבד שטרי, עיין שם. ולא ביאר הפרישה איזה זמן כותבין. כתב בנה"מ סימן רמ סק"ג שבמתנה אפשר לכתוב מזמן שני בידיעת הנותן, שהרי אפילו שטר מאוחר כותבין מדעת שניהם, וליכא למיחש למידי, ונראה שבמתנה אפילו כשכותבין מזמן ראשון א"צ להוסיף בשטר שלא יוכלו לגבות בו, דהא סתם מתנה אין בה אחריות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

